

# Hükümet kaba güç kullanarak, korku yaratarak HES'lerin halkın iradesine rağmen yapmaya çalışıyor!

Türkiye'de 477 adet HES tamamlanmış olup toplam kurulu güç 23.660 MW olup proje aşamasında ise 1.050 adet HES projesi mevcut olup kurulu güç ise 20.000 MW'dir. Bunlar bizim bildiğimiz. Ama her derenin üstüne bir kanser virüsü gibi kurmaya devam ediyorlar. Resmi olmayan rakamlara göre Türkiye'de 1500'ün üzerinde HES var.



Ülkemizde son günlerde en çok konuşulan konulardan biri olan HES'leri derelerin avukatı Remzi Kazmaz'la konuştuk.

Ülkemizdeki kullanılan, içilen suyun, yer altı sularının geleceği ile derelerimizde vadilerimizde kurulan HES'leri ve HES'lere karşı vatandaşın tepkilerini, nedenini, hükümetin bu konuya bakışını, ayrıca uluslararası alanda suyun hukukunu tartıştık.

Okuyucunun her yönüyle bilgileneceği ve ilk kez karşılaşacağı suyun geleceğine ilişkin gerçekleri birer birer masaya yatırdık.

**- Evet öncelikle sizi tanıyalım ve okuyucularımıza sizi tanıtalım. Sayın Remzi Kazmaz kimdir?**

+1954 Rize doğumluyum. 3 çocuğum var. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunuyum. Bodrum'da

ikamet ediyorum. Eşim de meslektaşım. O Bodrum ofisiyle uğraşiyor. Benim ofisim İstanbul'da. Ayrıca Çaykur Rizespor yöneticisi olduğum için Bodrum-İstanbul-Rize bermuda şeytan üçgeninde dolaşıyorum.

**- Birçok alanda çalıştığınızı gördüm. Avukatlık mesleği dışında uğraş alanlarınız bir hayli çok.**

+Öncelikle hukukçuyum. Uzun süre Ceza Hukuku ile ilgilendim. En son Gazi katliamı davasıyla birlikte ceza hukuku alanında çalışmayı bıraktım... Bu ülkede hukukun çivisi çıkmıştı. İnsan hak ve hürriyetleri konusunda ciddi ihlaller karşısında hukukçu kimliğimizle fazla etkili olamıyorsunuz. Bu nedenle yaşadıklarımın tanık olduğum yapılmaya karar verdim. İşte ilk kaleme aldığım "Gazi Davası" kitabı ve ilk çektiğim film "Gereği Düşünüldü" bu yolda hazırlanmış yapıtlar.

Daha sonra çevre mücadelesi içinde buldum kendimi. Fırtına Vadisi Doğduğum topraklar ve bu vadi üzerinde kurulmak istenen HES'lere karşı başlatılan çevre mücadelesine katıldım. Önce avukatı oldum Fırtınanın. Daha sonra da onu korumak için aktivist bir çevreci oldum. Buolayla ilgili "VATANDAŞ MUSTAFA" adlı filmi yaptım. Çevre ödülü alan güzel bir film. Doğduğum bu topraklara ahde vefa borcumu ödemek için "ÇAYLAR ŞİRKETTEN" adlı bir kitap yazdım. Çay hakkında kapalı kapılar arkasında dönen kirliliği anlattım. Ve doğduğum kentin futbol takımını Çaykur Rizespor'da yöneticilik yaparak faydalı olmaya çalıştım. 18 yaşında çay fabrikasında başladı çalışma hayatım. Yaş 60 oldu hala durmadan çalışıyorum. Çalışmayı çok seviyorum, ama ben en çok ailemi ve bu ülkeyi seviyorum. Dersini, vadisini havasını suyunu, insanların hayvanlarını, yeşilini mavisini seviyorum. Beni yaşama bağlayan bunlar.

**-Uzun süredir çevre davalarıyla uğraşıyorsunuz. Özellikle kamuoyu bir bakıma HES'leri sizle tanıdı. Nedir bu HES'ler?**

Elektrik enerjisi üretmek amacıyla nehirler üzerinde kurulan tesislerdir.

Akarsu üzerinde toplanan ve belli bir miktar yükseklik kazandırılan su regülatör"e ulaşır ve bu su cebri borulara aktarılır ve burada elektrik üreten alternatörlere bağlı bir türbinin çarklarını döndürmekte kullanılır. Elektrik üretiminin gerçekleştiği bu birime "santral" denir.

**-HES'lerin alternatif enerji kaynağı olduğunu söylüyorlar. Peki bundan başka alternatif ve yenilenebilir enerji kaynakları nelerdir?**

Alternatif ve Yenilenebilir Enerjiler GÜNEŞ – RÜZGAR-DALGA-BİYOKÜTLE-JEOTERMAL-HİDROLİK-HİDROJEN ENERJİLERİDİR. Ama eğer doğru yerlere kurulmazsan, doğaya zarar veriyorsan, kamu yararı yoksa, halkın iradesine rağmen yapıyorsan hiçbir zaman alternatif enerji kaynağı değildirlir.

**-Alternatif yenilenebilir enerji kaynakları arasında sayılan HES'lere karşı halk bölgede neden mücadele ediyor?**

Barajların çevresel zararları; ilk olarak suyun toplandığı bölgede bulunan, bitki ve hayvan çeşitliliği ne varsa yok ediliyor. Sonra bölgede bulunan yerleşim alanlarındaki insanlar göçe zorlandıkları için devlet

açısından önemli ekonomik ve sosyal maliyetlere neden oluyolarlar. Ayrıca bölgede bulunan tarihi ve kültürel eser ne varsa sular altında bırakılarak yok ediliyor. Öte yandan barajlar, buldukları bölgede iklim değişimine neden olarak yine o bölgenin doğal ortamını olumsuz yönde etkiliyor. HES yapılan bölgede yüz binlerce ağaç kesildiğinden iklim değişmekte bitki ve hayvan çeşitliliği değişmeye başlamaktadır. Karasal iklimde yaşayabilen bitkiler ya da hayvanlar yeni iklime ayak uydurmaya çalışıyorlar ya da tümünden yok oluyolarlar. HES'in yaptığı akarsunun içinde bulunan canlılar tamamen değişiyor ve önemli oranda da yok oluyor. Suyun sıcaklığı değişiyor. Nehrin sahip olduğu ekosistem tamamen bozuluyor. Su tutumu nedeniyle aşağı bırakılan su miktarındaki azalma, nehrin aşağı bölgesinde yer alan tüm ekosistemleri bozuyor. O bölgenin toprak yapısı, bitki örtüsü, hayvan varlıkları, bakteri sistemleri dahil her şey bozuluyor. Ayrıca nehrin denize ulaştığı deltaların eriyor. Topraklarda tuzlanma gerçekleşiyor. Yer altı su kaynakları bozuluyor. Tüm suların kimyasal özellikleri olumsuz yönde değişiyor. Bu sebeplerle vatandaşlar ve halk HES'lerin çevreye olumsuzluklarına karşılık çevresini ve doğasını korumak için karşı çıkıyor ve mücadele ediyor.

**-HES'lerin kurulabilmesi için sanırım bir takım yasal ve teknik şartlar var. Bize bu yasal ve teknik işlemlerden biraz bahsedebilir misiniz?**

ÇED Yönetmeliği gereğince kurulu gücü 25 MW üzerinde olan projelerde Öncelikle HES yapılması konusunda lisans almış olan firmalar bir proje tanıtım dosyası hazırlayıp Çevre Ve Şehircilik Bakanlığına sunmaktadırlar. Bakanlıkça bu proje tanıtım dosyası kurulan komisyonca incelenmekte ve projenin halka tanıtımı için Çevre İl Müdürlüğünce toplantı yapılmakta ve halkın görüşü sorulmaktadır. Daha sonra varsa itirazlar da dikkate alınarak Çevre bakanlığınca Proje tanıtım dosyası incelenip Çevresel Etki Değerlendirme Olumlu Kararı vermektedirler. Bu kararla birlikte HES inşaatına başlanılmaktadır.

Kurulu gücü 25 MW altında olan HES projelerinde ise Valilikçe proje tanıtım dosyası incelenip ÇED gerekli değildir kararı verildikten sonra inşaata başlanılmaktadır. Bu projelerde ÇED raporu alınması gerekmemektedir.

### **-Peki ülkemizde Ne kadar HES yapıldı ne kadarı proje aşamasında son durum nedir bir bilginiz var mı?**

Türkiye’de 477 adet HES tamamlanmış olup toplam kururlu güç 23.660 MW olup proje aşamasında ise 1.050 adet HES projesi mevcut olup kururlu güç ise 20.000 MW’dır. Bunlar bizim bildiğimiz. Ama her derenin üstüne bir kanser virüsü gibi kurmaya devam ediyorlar. Resmi olmayan rakamlara göre Türkiye’de 1500’ün üzerinde HES var.

### **-Az önce bahsettiğiniz ÇED raporu hakkında bizleri aydınlatmak adına biraz daha bilgi verebilir misiniz? Nedir bu olumlu-olumsuz ÇED raporu?**

Gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmalardır.

Öncelikle çevresel etki değerlendirmesi olumlu kararını şu şekilde açıklayabilirim.

Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu hakkında Komisyonca yapılan değerlendirmeler dikkate alınarak, projenin çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin, alınacak önlemler sonucu ilgili mevzuat ve bilimsel esaslara göre kabul edilebilir düzeylerde olduğunun saptanması üzerine gerçekleşmesinde sakınca görülmediğini belirten Bakanlık kararıdır. Gerekli izinler alınarak yatırıma başlanmasında sakınca yoktur.

“ÇED Olumlu” kararı verilen proje için yedi yıl içinde mücbir bir sebep bulunmaksızın yatırıma başlanması durumunda “ÇED Olumlu” kararı geçersiz sayılır.

Çevresel etki değerlendirmesi olumsuz kararını da şu şekilde ifade edebiliriz.

Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu hakkında Kapsam Belirleme ve İnceleme Değerlendirme Komisyonunca yapılan değerlendirmeler dikkate alınarak, projenin çevre üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle uygulanmasında sakınca görüldüğünü belirten Bakanlık kararıdır. Yatırım gerçekleştirilemez. ÇED olumsuz kararı verilen projeler için ,bu karara neden olan şartlarda değişiklik olması durumunda yeniden başvurulabilir.

### **-Şimdiye kadarki açıklamalarınızla bizi aydınlatmış olduğunuz için teşekkür ederiz Remzi bey. Peki biraz daha ayrıntıya incek olursak tüm dünyada tartışılan ve bilinen bir konu olan Can Suyu hakkında bize biraz bilgi verir misiniz? Can suyunun uluslar arası sözleşmedeki düzenlemesi nasıldır?**

Doğal hayatın devamlılığının sağlanması için dere yatağına bırakılması öngörülen su miktarına “can suyu” denilmektedir. Su Kullanım Hakkına Dair Yönetmelik gereğince, hidroelektrik üretim tesisi kuran şirketler, doğal hayatın idamesini sağlayacak miktarda suyu dere yatağına bırakmakla yükümlüdür. Yönetmelikte, dere yatağına bırakılacak can suyu miktarı, HES projesine esas alınan son on yıllık ortalama akımın en az %10’u olarak saptanmıştır. Ama uluslar arası sözleşmelerde can suyu oranı %30 dur. Amerika Tennah yöntemine göre bu oran %40 lara çıktı.

### **-Peki Remzi bey ; Bütüncül Havza Planlaması denilen ve herkesin de çok aşına olmadığı bir terim daha var karşımızda. Nedir Bu Bütüncül Havza Planlaması?**

HES yatırımları ve lisans verme süreçlerinde havza bazında bir planlama yapılmadığı için ÇED’ler de her bir proje için noktasal bazda ve tekil olarak gerçekleştirilmektedir. Oysa ki, bir akarsu havzası içerisinde aynı dere üzerinde veya havzayı oluşturan farklı akarsu kollarında planlanan projelerin kümülatif etkilerinin ortaya konması gerekmektedir.

Bu kapsamda, öncelikle havzada yer alan su ile ilişkili sektörler tanımlanmalı, havzanın doğal kaynak, habitat ve biyolojik çeşitliliği saptanmalı, daha sonra havzadaki nehir ekosisteminin hizmet ve sağlığını tehdit etmeyecek şekilde bir elektrik üretim planlaması yapılarak ÇED raporları bu kapsamda değerlendirmeye alınmalıdır.

### **-HES’lerin doğayla bağlantısı nasıldır. Bu yapılar doğaya zarar veriyor mu?**

#### **a. İnşaat sürecindeki etkileri şu şekilde sayılabilir**

- Elektrik üretimi için HES’lerin inşaatı dik yamaçların tahribine yol açar. Sarp ve dik arazilerdeki kot farkı, gerekli olan suyun düşü yüksekliğinin oluşması için kullanılmak zorundadır. Buralardaki faaliyetler dik yamaçların yol, cebri boru, tünel veya iletim kanallarının kurulabilmesi için yarılmasına neden olur. Ancak,

dik yamaçlar aşırı erozyon ve toprak kayması riski taşıyan alanlardır. İnşaat sırasında yapılan ağaç kesimleri, erozyona ya da erozyon oluşma riskinin artmasına yol açar.

- Bazı HES projelerinde su, nehirden uzunluğu kilometreleri bulan açık iletim kanalları ya da borular aracılığıyla alınır. Açık iletim kanalları ve borular, yaban hayatının geçişini engelleyen büyüklükte yapılardır. Bu nedenle, yaban hayvanları günlük avlanma, beslenme ya da su ihtiyaçlarını karşılamak için kilometrelerce yol kat etmek zorunda kalmakta ve mevsimsel göç sırasında güçlüklerle karşılaşmaktadır. Birbiri ardına yer alan HES projeleri, yaban hayatı için çok büyük bir açmaz oluşturur.

- Yasal mevzuat gereğince inşaat sırasında çıkan hafriyat atıklarının belirlenen alanlarda depolanması gerekirken, ulaşım masrafı, zaman kısıtlaması ve denetim mekanizmalarının eksikliği nedeniyle çoğu HES inşaatlarında hafriyat dere yataklarına dökülür. Bu durum, dere yatağının dolmasına, sudaki çözünmüş oksijenin azalmasına, su sıcaklığının artmasına, bunlara bağlı olarak sucul canlıların hayat kalitesinde ciddi düşüşe ve bazı durumlarda balık ölümlerine neden olmaktadır. Hafriyat dökümü sırasında yamaç boyunca yer alan bitki örtüsü fi ziksel olarak zarar görmekte, hatta yok olmaktadır. Bu durum alanın erozyon ve sel felaketlerine karşı savunmasız kalmasına yol açar.

- İnşaat sırasında patlatılan dinamit, hava ve toprak kirliliğine yol açar.

- Üretilen enerjiyi taşıyacak iletim hatlarının kurulması için ormanlık alanlarda tıraşlama yapılır. Tıraşlama orman alanlarını tahrip eder.

- HES inşaatları sırasında açığa çıkan toz, yaprakların üzerine yapışarak ışık geçirgenliğini azalttığından, yaprakların fotosentez hızını ve dolayısıyla ağaçların büyüme hızını olumsuz etkiler. Bunun yanı sıra, toz, ağaçları olumsuz etkileyen mantar hastalıklarının yayılması için uygun ortam oluşturur. HES inşaatlarından çıkan toz, özellikle Doğu Karadeniz bölgesi için ayrı bir önem oluşturur. Bu coğrafyada toz, ağaçların direncini düşürdüğünden, kabuk böcekleri, ormanların sağlığı açısından tehdit edici bir unsur haline gele-

HES yatırımları ve lisans verme süreçlerinde havza bazında bir planlama yapılmadığı için ÇED'ler de her bir proje için noktasal bazda ve tekil olarak gerçekleştirilmektedir. Oysa ki, bir akarsu havzası içerisinde aynı dere üzerinde veya havzayı oluşturan farklı akarsu kollarında planlanan projelerin kümülatif etkilerinin ortaya konması gerekmektedir.

bilir. Ekonomik olarak başka bir büyük problem ise bir kaynaktan çıkan tozun, vadi rüzgarları ile tüm vadiye yayılmasıdır. Böylece tozlar özellikle bal üretimi için en hayati kaynak olan polenlerin tozlarla kaplanmasıyla dolayısıyla bal veriminde ve kalitesinde düşmelere yol açmaktadır.

**b. Bir de bunun işletme sürecindeki etkileri var tabi. Bunlar da şu şekilde sayılabilir:**

HES'ler elektrik üretimi için nehirlerdeki suyun büyük bir kısmını kullanır. Bu durumda suyun akış hızı, akış miktarı, nehrin derinliği ve taban yapısı önemli ölçüde değişir. Bunlar nehir ekosistemlerinin sağlığı için kritik unsurlardır. HES'lerden nehirlere az oranda su bırakılması sucul canlıların yok olmasına, beslenme, üreme ve göç davranışlarında kısıtlamalara neden olur. Ülkemizde bir nehir kolu üzerinde birden çok HES projesi takip eder şekilde planlanmaktadır. Böylece, farklı HES'ler tarafından borular, kanallar veya tünellerle dere yatağından alınan su, bazen kilometrelerce boyuncaya dere yatağına kavuşamaz. Bu durum, ekosistem bütünlüğünü ciddi derecede tehdit eder.

- Bir nehrin akış hızı azaldığında, suyun havalanması ve sudaki çözünmüş oksijen miktarı azalır. Oksijenin belli bir konsantrasyonun altına düşmesi, toplu balık ölümlerine neden olmaktadır. HES işletimi aynı zamanda suyun sıcaklığını değiştirir. Bu durum, sudaki sıcaklığa hassas türlerin yaşamını olumsuz etkiler. Örneğin, alabalığın nehirlerdeki yaşamını sağlıklı sürdürebilmesi için sudaki sıcaklığın 15°C'nin üzerine çıkmaması gerekir.

- Nehirler, yer altı sularını besler. Yüzeğe yakın yer altı suları ise galeri ormanlarını (nehir kenarı ve sulak alanlarda form bulan ormanlar) ve bitki örtüsünü bes-

leyen önemli bir kaynaktır. HES işletimi nedeniyle yer altı suyu miktarı düşer. Bu durumdan nehir civarındaki bitki örtüsü ve yaşamı buna bağlı olan diğer sucul ve yarı sucul canlılar etkilenmektedir. Nehir civarındaki bitki örtüsünün bir başka işlevi, sel kontrolüdür. HES işletimleri dolaylı olarak sel baskını riskini artırır.

- Birçok balık ve omurgasız canlı türü normal davranışı gereği, hayatlarının belirli dönemlerinde nehir boyunca uzun ya da kısa mesafeli göçler gerçekleştirir. Nehirlerdeki göçlerin en yaşamsal olanı, balıkların yumurtlama göçüdür. HES'lerin bir bileşeni olan regülatörler (su toplama yapıları), sucul canlıların nehir boyunca hareketini kesintiye uğratırlar. Üreme tamamen aksarsa, bu durum balık türünün o nehir habitatından tamamen kaybolmasıyla sonuçlanabilir.

- Nehirler taşıdıkları sedimentlerle, deniz kıyılarında verimli tarım arazileri ve biyolojik çeşitlilik açısından zengin delta yapılarını oluşturur. Deltalardaki tarımsal verim ve buraya uyum göstermiş biyolojik çeşitliliğin devamı, nehirlerin taşıdığı sediment miktarına bağlıdır. Nehirler aynı zamanda denizlere besin taşır. Bu, denizel türlerin sürekliliği için önemlidir. HES işletimi, nehirlerden denizlere taşınan sediment miktarını kesintiye uğratır. Alt havzalardaki habitat ve biyolojik çeşitlilik buna bağlı olarak etkilenir, delta yapılarına yeterince sediment gelmemesinden dolayı kıyı erozyonu riski artar.

- HES'lerin su alma (regülatör) yapılarındaki açıklıklardan daha küçük olan sucul canlılar, örneğin bazı

balıklar, regülatörlere girmekte ve türbinlere ulaşarak parçalanmaktadır.

#### - Su kullanım hakkı konusunda biraz daha açıklayıcı bilgi verir misiniz?

HES'lerle ilgili en önemli anlaşma Su Kullanım Anlaşması'dır. Suya sadece bakmayan ona mücadele edenlerin Anayasası olan Su Kullanım Hakkı anlaşması imzalanmasına ilişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Yönetmelik ve bu yönetmelik üzerenden DSİ ile anlaşma yapan firmaların öncelikle lisans almak için DSİ ile anlaşmaları gerekir. Anlaşma yapmak için başvuranın anonim ve limited şirketi yani sermayeyi temsil ediyor olması gerekir.

Diğer aktörler ise;

- ↑ Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı,
- ↑ TÜİK (Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu)
- ↑ EİE (Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü)
- ↑ EPDK(Enerji Piyasası Denetleme Kurumu)
- ↑ EUAŞ (Elektrik Üretimi Anonim Şirketi)'dir.

#### -Peki bunları buluşturan nedir?

4628 sayılı Elektrik piyasası kanunudur. Kanunun amacı 1. md." Bu kanunun amacı elektriğin yeterli kaliteli sürekli düşük maliyetli ve çevreye uyumlu bir şekilde tüketicilerin kullanımına sunulması için rekabet ortamında özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösterebilecek, mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaf bir elektrik enerjisi piyasasının oluşturulması ve bu piyasada bağımsız bir düzenleme ve denetimin sağlanmasıdır.



Görüldüğü gibi HES kurmak isteyen firmaların öncelikle DSİ ile bir kullanım anlaşması yapmak zorundadırlar. Bu çerçevede anlaşmanın Elektrik Piyasası Kanunu ile yakın ilişkisi vardır. Su kullanım hakkını kazanan firmalar genellikle o derenin suyunu 49 yıllığına kiralama yaparlar.

Burada önemli ve ince bir nokta var. Siz HES'lerle ilgili ÇED gerekli değildir kararını iptal etmeniz bile o firmanın su kullanım hakkı devam ettiği için dere üzerinde yine ÇED ile ilgili değişikliği yapmak suretiyle HES kurabilir. Bunun tek yolu var. Bu da su kullanım anlaşmasını da iptal etmektir.

**-Derelerin Kardeşliği kurucu başkanı ve gönüllü avukatısınız. Bu platform nasıl kuruldu? Amaç Nedir? Neler yapıyorsunuz? Açıklar mısınız bize biraz?**

Su mücadelesi Fırtına deresi ile bizim yöremizde. Fırtına vadisiyle ilgili Trabzon İdare Mahkemesi'nde açtığımız davada İPTAL kararı alındığında HES firmaları bu vadede HES kuramayacaklarını anlayınca başka vadilere, başka derelere yöneldiler.

Öncelikle Fındıklı deresinde de sert bir direnişle karşılaştılar. Biraz da muhtar ve devlet destekli Çayeli-Güneysuyu ve İkizdere'de şanslarını denediler ve arzu ettiklerini kısmen buldular. Çayeli-Somon deresi ile İkizdere'de santral kurma araştırmalarında zorlu mücadele sonucu kısmen başarılı oldular ve ilk HES'ler kuruldu. Ardından aynı dere üzerinde onlarca HES olduğunu öğrendik. Sularımızı tünel ve kanallara alarak yapılan çalışmalar doğaya zarar vermeye, derelerin suları kurumaya başlayınca halk uyandı ve bu çevre katliamına karşı her vadede farklı şekilde mücadele başladı.

O dönemlerde hem hukukçu hem de aktivist olarak mücadele ediyordum. Birgün Karadeniz TV'de tüm derelerin birer temsilci toplayarak program yapıyordum. Moderatörlüğünü de ben üstlenmiştim. Birden bire aklıma her dere burada mı yoklama yaptım. Fırtına, Fındıklı, Çayeli, İkizdere, Askoroz, Güneysu... Yani bütün kardeş dereler gelmiş deyince herkes hep bir ağızdan evet biz kardeşiz.

Daha sonra program esnasında bu kardeş kelimesini ben defalarca kullandım. Ara verdiğimizde bütün dere temsilcileri kardeş kelimesini çok beğendiklerini söylediler. Ben de programın ikinci yarısında Derelerin Kardeşliği'ni ilan ettim ve bu olayda haliyle benim üzerime kaldı.

Ben derelerin kardeşliği platformunda doğal olarak 5 yıl tek başıma kaldım. davalarına girdiğim derelerden sağlam temsilciler seçerek platformu mücadele hayatına soktum. 10 yılı aşkın süredir hem kurucu başkanlığını hem de gönüllü avukatlığını yapıyorum. Birçok davaya katıldım. Bu davaların hepsini kazandık. Çünkü durum apaçık ortada. Bu bizim çok iyi avukat olduğumuz için değil HES'ler hukuken yasaya yönetmeliğe aykırı kurulduğu için haliyle mahkemeden geri dönüyordu. Ve hala hükümet bu konuda diretiyor. Yanlıştan döneceğine inadına üzerine giderek kaba güç kullanarak korku yaratarak HES'lerin halkın iradesine rağmen yapılacağını söylüyor.

**-Bu verimli sohbet için çok teşekkür ederiz Remzi Bey. Konunun dışına çıkarak size son bir soru daha sormak istiyorum. Filminiz Vatandaş Mustafa'yla ilgili. Kim bu Vatandaş Mustafa?**

O bir çevreci, o bir insan. İlkokul birinci sınıftan terk bir insan. O bir temsilci. O bizim her şeyimiz. Yaşadığı topraklara birgün dönerek, özlediği hasretini çektiği topraklar üzerine bir HES yapıldığını görünce her şeyini ortaya koyarak HESlere karşı bir çevre mücadelesi başlatan adam!...

Doğal, yalın yürekli cesur ve bir o kadar da naif bir insan ....

Vatandaş Mustafa, doğasını, suyunu, havasını, ağaçlarını koruyan ve seven bir köylü. Sadece seven değil onlar için mücadele eden duyarlı bir vatandaş.

Tek istediğim her derede her vadede bir VATANDAŞ MUSTAFA olmasıdır. Vatandaş Mustafa'ların çoğalmasıdır...

Vatandaş Mustafa filmimde fırtına vadisinde yaşananları kayda aldım. Doğa Film Festivali'nden birincilik ödülüyle döndük. Bu film artık tüm çevrecilerin bir mücadele filmi oldu. O filmin kahramanı bugün 80 yaşında ve hala genç bir delikanlı gibi yüreği yaşadığı topraklar için atıyor. Vatandaş Mustafa Türkiye'deki tüm çevre mücadelelerine iyi bir örnek oldu. Yakında Vatandaş Mustafa benzeri bir çevre filmi hazırlığım da var.

-Bu vesileyle yeni bir filmin daha müjdesini almış olduk. Merakla yeni yapıtınızı **bekliyoruz. Biz sizi daha fazla yormadan bu güzel söyleşi için size teşekkür etmek istiyoruz. Çok verimli ve bilgi açısından kazanımızı doyuran bizleri aydınlatan bir sohbetti. Bir kez daha teşekkürler sayın Remzi Bey.....**